

Tomasz Schimanek

Spółeczne zamówienia publiczne – korzyści dla samorządów terytorialnych i podmiotów ekonomii społecznej

Fundusze Europejskie
Program Regionalny

SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

1. Na czym polegają społeczne zamówienia publiczne?

2. Jakie rozwiązania obejmują społeczne zamówienia publiczne?

3. Przykłady samorządów stosujących aspekty społeczne

4. Korzyści ze stosowania społecznych zamówień publicznych

1. Na czym polegają społeczne zamówienia publiczne?

1. Na czym polegają społeczne zamówienia publiczne?

- ★ **Społeczne zamówienia publiczne** to podejście, w ramach którego zamawiający uwzględniają aspekty społeczne udzielając zamówień publicznych.
- ★ Mogą je stosować wszyscy, którzy zobowiązani są do stosowania przepisów dotyczących wydatkowania pieniędzy publicznych: administracja rządowa i samorządowa, a także podmioty niepubliczne dysponujące środkami publicznymi.
- ★ Społeczne zamówienia publiczne obejmują tak zwane **klauzule społeczne** oraz inne rozwiązania pozwalające uwzględniać różne aspekty społeczne.
- ★ Obok kwestii społecznych zamawiający mogą także uwzględniać rozwiązania przyjazne dla środowiska, wtedy mowa o tak zwanych **zielonych zamówieniach publicznych**.
- ★ Zielone i społeczne zamówienia publiczne określane są mianem **zrównoważonych zamówień publicznych**.

1. Na czym polegają społeczne zamówienia publiczne?

1. Na czym polegają społeczne zamówienia publiczne?

- ★ **Społeczne zamówienia publiczne są promowane od kilkunastu lat przez Unię Europejską.**
- ★ **W 2004 roku po raz pierwszy klauzule społeczne znalazły się w dyrektywach unijnych dotyczących zamówień publicznych.**
- ★ **W 2014 roku przyjęte zostały nowe dyrektywy unijne, które poszerzyły możliwości stosowania klauzul społecznych i innych rozwiązań uwzględniających aspekty społeczne.**
- ★ **W Polsce klauzule społeczne w Prawie zamówień publicznych pojawiły się w 2009 roku.**
- ★ **W 2016 roku przyjęta została nowelizacja Prawa zamówień publicznych, która poszerzyła możliwości stosowania klauzul społecznych i innych rozwiązań pozwalających uwzględniać aspekty społeczne w zamówieniach publicznych.**

1. Na czym polegają społeczne zamówienia publiczne?

- ★ **Od 2015 roku Rada Ministrów wydaje wytyczne dotyczące stosowania klauzul społecznych w zamówieniach udzielanych przez jednostki administracji rządowej.**
- ★ **Od 2016 roku w Wytycznych w zakresie kwalifikowalności wydatków w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności na lata 2014–2020 pojawiły się wymagania dotyczące uwzględniania aspektów społecznych w zamówieniach finansowanych ze środków unijnych. Dodatkowo są one także w Wytycznych w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020.**
- ★ **Urząd Zamówień Publicznych prowadzi działania informacyjne i edukacyjne w zakresie społecznych zamówień publicznych, więcej informacji na stronie internetowej Urzędu w zakładce społeczne zamówienia publiczne.**

2. Jakie rozwiązania obejmują społeczne zamówienia publiczne?

Zamówienia o wartości powyżej 30 tys. euro

1. Klauzule społeczne:

- ★ Zastrzeżenie udziału w postępowaniu o zamówienie do podmiotów, które łącznie spełniają dwa warunki:
 - są zakładami pracy chronionej lub innymi podmiotami, których działalność, lub działalność ich wyodrębnionych organizacyjnie jednostek, które będą realizowały zamówienie, obejmuje społeczną i zawodową integrację osób będących członkami grup społecznie marginalizowanych,
 - co najmniej 30% zatrudnionych stanowią osoby należące do grup zagrożonych wykluczeniem społecznym wymienionych w ustawie, np. niepełnosprawnych, więźniów, uchodźców, bezdomnych.

Jest forma wsparcia wykonawców zatrudniających osoby w trudnej sytuacji życiowej i prowadzących ich integrację społeczną i zawodową. Warunki mogą spełnić różne formy **podmiotów ekonomii społecznej**: zakłady pracy chronionej, zakłady aktywności zawodowej, spółdzielnie socjalne, spółdzielnie inwalidów, stowarzyszenia, fundacje.

2. Jakie rozwiązania obejmują społeczne zamówienia publiczne?

- ★ **Zastrzeżenie udziału w postępowaniu o zamówienie na usługi społeczne, kulturalne lub zdrowotne do podmiotów, które spełniają łącznie cztery warunki:**
 - **ich celem jest realizacja misji w zakresie służby publicznej związanej ze świadczeniem zlecanych usług oraz społeczna i zawodowa integracja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,**
 - **nie działają w celu osiągnięcia zysku, przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych oraz nie przeznaczają zysku do podziału między swoich udziałowców, akcjonariuszy i pracowników,**
 - **struktura zarządzania nimi lub ich struktura własnościowa opiera się na współzarządzaniu w przypadku spółdzielni, akcjonariacie pracowniczym lub zasadach partycypacji pracowników, co wykonawcy określają w swoich statutach,**
 - **w ciągu ostatnich 3 lat poprzedzających dzień wszczęcia postępowania o udzielenie zamówienia na usługi społeczne nie udzielono im zamówienia na podstawie tego przepisu przez tego samego zamawiającego.**

2. Jakie rozwiązania obejmują społeczne zamówienia publiczne?

Jest to forma wsparcia **przedsiębiorstw społecznych** oraz innych **podmiotów ekonomii społecznej** prowadzących integrację społeczną i zawodową osób w trudnej sytuacji życiowej. Warunki mogą spełnić: przedsiębiorstwa społeczne z listy MRPiPS, spółdzielnie socjalne, stowarzyszenia, fundacje.

- ★ Wymóg, aby wykonawca przy realizacji zamówienia zatrudnił osoby należące do grup wymienionych w ustawie, np. bezrobotne, niepełnosprawne, chore psychicznie.

To forma wsparcia zatrudnienia osób w trudnej sytuacji życiowej i pośrednio wsparcia ich integracji zawodowej i społecznej. Warunki może potencjalnie spełnić każdy wykonawca, ale jest to rodzaj preferencji dla **podmiotów ekonomii społecznej** czy zakładów pracy chronionej.

- ★ Wymóg zatrudnienia przez wykonawcę przy wskazanych czynnościach pracowników na umowy o pracę, który zwiększa bezpieczeństwo socjalne pracowników, ale także zwiększa stabilność realizacji zamówienia.

2. Jakie rozwiązania obejmują społeczne zamówienia publiczne?

2. Inne rozwiązania pozwalające uwzględniać aspekty społeczne:

- ★ Obowiązek dostosowania przedmiotu zamówienia, o ile to niezbędne, do potrzeb osób niepełnosprawnych.
- ★ Bezpośrednie udzielenie zamówienia **spółdzielni socjalnej** lub **organizacji pozarządowej** w zakresie realizacji zadań z gminnego programu rewitalizacji.
- ★ Wymóg dostarczania przez wykonawcę usług lub towarów posiadających certyfikaty społeczne i/lub ekologiczne.
- ★ Preferowanie aspektów społecznych w kryteriach oceny ofert, np. zatrudniania osób zagrożonych wykluczeniem społecznym czy stosowania certyfikatów społecznych.

2. Jakie rozwiązania obejmują społeczne zamówienia publiczne?

Zamówienia o wartości do 30 tysięcy euro

- ★ Wszystkie rozwiązania przewidziane w Prawie zamówień publicznych.
- ★ Zastrzeżenie postępowania do **spółdzielni socjalnych**.
- ★ Preferowanie w kryteriach oceny ofert **podmiotów ekonomii społecznej**, o ile jest to uzasadnione przedmiotem zamówienia.

3. Przykłady samorządów stosujących aspekty społeczne

3. Przykłady samorządów stosujących aspekty społeczne

Częstochowa

- ★ W 2011 roku jako pierwszy samorząd terytorialny w Polsce miasto Częstochowa wprowadziło zarządzeniem prezydenta obowiązek stosowania klauzul społecznych w zamówieniach powyżej 30 tys. euro.
- ★ W latach 2013-2017 zastosowano klauzule społeczne w 290 postępowaniach, dzięki czemu zamówienia zrealizowało 31 **podmiotów ekonomii społecznej**, w tym nowopowstałe. Zatrudniono 768 osób.
- ★ W 2018 roku prezydent wydał zarządzenie dotyczące obowiązku stosowania zrównoważonych zamówień publicznych.

3. Przykłady samorządów stosujących aspekty społeczne

Warszawa

- ★ Program współpracy z organizacjami pozarządowymi: zakup usług od organizacji pozarządowych (w 2017 roku - 534 umowy na łączną kwotę 14,1 mln złotych).
- ★ Klauzule społeczne w zamówieniach publicznych: poradnik, szkolenia dla urzędników, zarządzenie prezydenta dotyczące obowiązku stosowania klauzul społecznych w określonych rodzajach zamówień (w latach 2015 - 2017 – ponad 2 tys. umów na kwotę 1,5 mld złotych).
- ★ Zalecenia dotyczące stosowania klauzul społecznych w zamówieniach powyżej 30 tys. euro stosują m.in. **Radom, Legionowo, Powiat Makowski, Poznań, Łódź, Województwo Mazowieckie**. Zapisy dotyczące stosowania klauzul społecznych w zamówieniach do 30 tys. euro mają m.in. **Legionowo, Radom, Łomianki, Kaznów**.

3. Przykłady samorządów stosujących aspekty społeczne

- ★ Niektóre samorzady terytorialne uwzględniają stosowanie klauzul społecznych w swoich dokumentach strategicznych. **Warszawa** przewidziała upowszechnianie stosowania klauzul społecznych zarówno w Społecznej Strategii Warszawy, jak i w wieloletnim programie współpracy z organizacjami pozarządowymi. Mniejsze samorzady również wprowadzają podobne rozwiązania, czego przykładem mogą być **Świętochłowice**, które w swojej strategii rozwoju do 2030 roku przewidziały upowszechnianie stosowania klauzul społecznych jako instrumentu wspierającego rozwój przedsiębiorczości społecznej.

3. Przykłady samorządów stosujących aspekty społeczne

- ★ Ośrodek Pomocy Społecznej w **Puszczy Mariańskiej** (mazowieckie) od 2012 roku zleca usługi opiekuńcze zwykłe oraz specjalistyczne Spółdzielni Socjalnej „WSPÓLNIE” z Puszczy Mariańskiej. Podobnie robi wykorzystując klauzule społeczne OPS we **Wiązownej** i zleca usługi opiekuńcze lokalnej spółdzielni socjalnej.
- ★ Wyszowska Wielobranżowa Spółdzielnia Socjalna "Szron" założona przez osoby niepełnosprawne od kilku lat wygrywa przetargi na obsługę monitoringu wizyjnego miasta **Wyszkowa**.
- ★ Zakład Aktywności Zawodowej Siedlce (Caritas) od kilku lat wygrywa przetargi na catering w przedszkolach i szkołach **Siedlec** i okolicznych gmin.
- ★ **Lubin** (dolnośląskie) od kilku lat zleca Spółdzielni Socjalnej „BŁYSK” z Lubina opiekę nad dziećmi dowożonymi do szkół i przedszkola.

3. Przykłady samorządów stosujących aspekty społeczne

- ★ **Rawsko-Bialska Spółdzielnia Socjalna Nadzieja i Praca** realizuje zamówienia dotyczące prac budowlanych i porządkowych na zlecenie kilku samorządów korzystając z zastrzeżenia dla spółdzielni socjalnych.
- ★ Spółdzielnia Socjalna „Communal Service” na zlecenie miasta **Brzeziny** i gminy **Rogów** realizuje: odbiór, transport i zagospodarowanie odpadów, utrzymania czystości w gminach, porządkowania ulic, chodników i skwerów, utrzymanie i konserwacja zieleni gminnej, utrzymywanie dobrego stanu dróg, zapewnianie opieki bezdomnym zwierzętom oraz ich wyłapywanie. Samorządy stosują do zlecania zamówień tryb in house, bo jedynymi właścicielami spółdzielni są miasto Brzeziny i gmina Rogów.
- ★ **Dąbrowa Górnicza** zleciła Fundacja Laboratorium Architektury 60+ z Bytomia działania aktywizujące mieszkańców społeczności lokalnych objętych gminnym programem rewitalizacji.
- ★ **Regionalne Centrum Polityki Społecznej w Łodzi** zleca w oparciu o klauzulę zastrzeżoną druk i catering Zakładom Aktywności Zawodowej.

4. Korzyści ze stosowania społecznych zamówień publicznych

4. Korzyści ze stosowania społecznych zamówień publicznych

Dla samorządu lokalnego:

- ★ Łączenie zakupu usług czy towarów niezbędnych do realizacji zadań publicznych z osiągnięciem dodatkowo korzyści społecznych.
- ★ Podnoszenie efektywności wydatkowania środków publicznych.
- ★ Stymulowanie i podtrzymywanie zatrudnienia osób, które mają utrudniony dostęp do rynku pracy i bez takiej interwencji niejednokrotnie nie miałyby szans na znalezienie pracy.
- ★ Wspieranie integracji osób zagrożonych wykluczeniem zawodowym i społecznym.
- ★ Ułatwianie dostępu do zamówień podmiotom ekonomii społecznej, które zatrudniają osoby zagrożone wykluczeniem.
- ★ Podmioty te z reguły działają lokalnie, w ten sposób pieniądze samorządu pozostają w społeczności lokalnej.

4. Korzyści ze stosowania społecznych zamówień publicznych

- ★ Tworzenie nowych, lokalnych miejsc pracy.
- ★ Wsparcie działań służących rozwojowi ekonomii społecznej, zmniejszaniu bezrobocia, rozwiązywaniu innych problemów społecznych.
- ★ Zwrócenie uwagi pracodawcom na znaczenie zatrudniania osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i integracyjną funkcję pracy.
- ★ Zmniejszanie wydatków społecznych.
- ★ Zmniejszanie wpłat na PFRON z tytułu z tytułu nieosiągnięcia odpowiedniego wskaźnika zatrudnienia osób niepełnosprawnych dzięki zatrudnianiu do realizacji zamówień osób niepełnosprawnych.
- ★ Mniejsze obciążenie związane z udzielaniem zamówień.
- ★ Budowanie przyjaznego wizerunku samorządu, jako wrażliwego społecznie, potrafiącego efektywnie wykorzystać środki publiczne także do realizacji celów społecznych.

4. Korzyści ze stosowania społecznych zamówień publicznych

Dla podmiotów ekonomii społecznej:

- ★ Zwiększenie stabilności prowadzonej działalności dzięki zmniejszeniu ryzyka pozyskania zamówień publicznych.
- ★ Zwiększenie zysku z działalności ekonomicznej, który może być przeznaczony na inwestycje w rozwój działalności ekonomicznej oraz na cele społeczne.
- ★ Podtrzymanie lub zwiększenie zatrudnienia, w tym osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- ★ Profesjonalna specjalizacja, w szczególności w zakresie usług społecznych.
- ★ Rozwój i/lub poszerzanie oferty usług i produktów w ramach działalności ekonomicznej oraz rozwój działalności społecznej.
- ★ Wprowadzanie i rozwijanie mechanizmów partycypacji pracowniczej.
- ★ Bycie partnerem dla samorządu.

DZIĘKUJĘ